

(E) برخه : د مغز لرونکو او غیر مغزي میوو
محصولات

دوهم لوست: د لیمویني (Citrus) میوو تولید

اصطلاح گاني

endocarp د ميوي داخلي نهايي طبقه

epicarp د ميوي باندنی طبقه

mesocarp د ميوي دوهمي طبقه

semi-ever bearing هغه وني چي نيمايي تل شني وي

- د دې لپاره چې ليمويي (citrus) ميوي وپيژنو، پس بايد چې د دې ميوو سرمنشا او د نمو ځانگړتياوو باندې پوه شو.

— د ليمويي ميوو د نوعو په برخه کې داسې عقیده شتون لري چې دا ميوې د آسيا له جنوب شرق نه ۴۰۰۰ کال له ميلاده تر دمخه منشا اخسته ده.

- وروسته په تدريج سره دا ميوې د افريقا او روم امپراطورۍ په لورۍ يې پراخوالی پيدا کړی دی.
- په منځني قرونو کې ليمويي ميوې په اروپا او وروسته شمالي امريکا او جنوبي امريکا خپرې شوي دي.
- اوس مهال دا ميوه په ټوله نړۍ کې البته په هغو ساحو کې چې حاره (tropical) اقليم ولري او نيمه حاره (sub-tropical) اقليم ولري شتون لري، او توليديږي.

» ليمويي ميوي (Citrus) د Rutaceae په فاميل پوري اړيکه نيسي.

» ميوي له يوه جنس (genus) يعني ليمو (Citrus) نه منخته راغلي دي او په آساني سره يو له بل سره دوه رگه (interbreed) کيدلی شي.

» ټولي ليمويي ميوي berry ملاحظه کيږي.

» وني يي تل شني او د مستطيلي پانو (oblong leaves) لرونکي دي.

- » ليمويي توليد شوي ميو د اندازې او سايز له مخې د ۴ نه تر ۱۴ سانتي مترو پوري پراخوالی لري.
- » ټولي ليمويي ميوې د درې طبقو لرونکي دي:
- » باندنۍ طبقه عموماً د ميوې پوستکۍ ته يې نسبت کيږي چې د epicarp په نامه سره يادېږي چيرته چې ټولي غدې (glands) موقیعت لري چې لازم غوړي توليدوي.
- » د (epicarp) طبقي رنگ له روښانه نارنجي نه نيولی تر زير رنگ پوري وي.
- » دوهمې طبقه په نامه د mesocarp سره يادېږي چې سپينه او اسفنجي وي او نسبت يې مغز (pith) ته کيږي.
- » نهايي يا داخلي طبقه د endocarp په نامه يادېږي
- » دا طبقه د داخلي نرمو محتوياتو (pulp) په نامه سره هم يادېږي د ميوې هره کڅوړه په برخو (segments) باندې تقسيم شوي چې د شفافي پردې پواسطه چې فلم ته ورته ده احاطه شوي ده.

— هغه هیوادونه چي په زیاتي اندازې سره لیمویی میوي تولیدوي عبارت دي له:

- برازیل یو له هغو هیوادنو څخه دی چي د هغې په تعقیب مدیترانیي هیوادونه او امریکا متحده ایالات لیمویی میوي تولید او صادروي.
- برازیل لومړنی هغه هیواد دی چي لیمویی میوي تولیدوي.
- هندوستان لومړنی هیواد دی چي لیمو او (lime) لایم تولیدوي.
- چین لومړنی هیواد چي خورنارنج (tangerine) تولیدوي.
- نایجریا د هغو هیوادونو په برخه چي لیمویی میوي تولیدوي درجه اول هیواد دی.

- B. د ليمويي ميو ډيره عامه نوعه نارنج دی چي له هغي څخه جوس هم جوړيږي.

- تقريباً یک يو پر دري برخي د ليمويي ميوو (citrus) ډيراسس لپاره په کار وړل کيږي چي له دي جملې څه ۸۰ فيصده د جوس لپاره په کار وړل کيږي.

- د ليمويي ميوو اکثره نوعي په تازه ډول سره په مصرف رسيري يعني خوړل کيږي.

● زمونږ په گران افغانستان کې هم مختلفې ليمويي ميوې
نمو کوي، چې عبارت دي له:

● Citrus limonia دا دوه رڼه ميوه له mandarin orange او
lemon څخه ده.

– دا ميوه نارنجي پوستکي او اسيدیک شيره لري.

● دا ميوې د rangpurs په نامه هم يادېږي، په دې برخه کې داسې
عقيده شتون لري چې دا ميوه له بنګلديش نه منشا اخستې ده.

Citrus limonia

Citrus aurantifolia •

- په عمومي توگه دي ميوي ته Key Lime نسبت هم کيږي چي اصلي ميوي د آسيا له جنوب شرق نه منشا اخستی ده.
- د ميوي قطر له ۲،۵ نه تر ۵ سانتي مترو پوري وي هر کله چي پخه نو زير رنگ غوره کوي.
- په عمومي توگه دا ميوه په هغو ونو چي ۵ متره طول ولري توليديږي، د دي ونو پاني بيضوي وي.

Citrus
aurantifolia

• Citrus sinensis

— له خوړ نارنج نه عبارت دی چې په ټوله نړۍ کې تولید شوی دی او عموماً له هغې څخه دجوس لپاره استفاده صورت نیسي.

— داسې عقیده شتون لري چې دا میوه د Citrus maxima (pomelo) او Citrus reticulate (tangerine) دوه رګه میوه ده چې د آسیا له جنوب شرق نه یې منشا اخستی ده.

— د نارنجانو ډیرې زیاتې نوعې شتون لري چې شاملې دي په: Blood، Navel، Persian او Valencia.

Citrus sinensis

• *Citrus reticulata* (sangtora)

– عموماً دي ميوي ته Mandarin نارنج نسبت کيږي.

» دا میوه نسبت عام نارنج ته وږه وي.

– د دي ميوي ونه تر يوي اندازې پوري د وچکالی په وړاندي تحمل لري، ولي د دي وني میوه نسبت نورو ليمويي (citrus) نوعو ته د يخې هوا په وړاندي ډير حساسيت لري..

Citrus reticulata

Citrus paradisi •

– دا میوه د جامائیکا په هیواد کی دوه رگه منخته راغلی ده چي په نامه د “جنت میوه” یا هم په نامه د “حرامی یا ممنوع میوي” سره یادیري. او عموماً په نامه د دارابی (grapefruit) سره مشهوره ده .

– دارابی (Grapefruit) لویه میوه ده چي له ۱۰ نه تر ۱۵ سانتي گریډ پوري قطر لري.

Citrus paradisi

***Citrus aurantium* (orange) •**

– دا نارنج عموماً د تريخ نارنج (Bitter Orange) په نوم سره يادېږي.

» دا ميوه زياتي نوعي لري چي شاملې په

amara, Seville orange,

Bergamot, Chinotto, او *Daidai.*

» دا نوعي له ويتنام څخه ايټاليا ته خپري

شوي دي.

Citrus aurantium

• ***Citrus grandis* also *Citrus maxima***

- دا میوه په نامه د Pomelo سره هم یادیږي، دا میوه د لیمویی میوو په منځ کې ترټولو لویه میوه ده چې د اندازې له نظره قطر یې له ۱۵ نه تر ۲۵ سانتي مترو پورې دي چې د هغې وزن له یو نه تر دوه کیلوگرامو پورې وي.
- دا میوه اصلاً د آسیا له جنوب شرق نه ده.
- د دې میوي رنګ روښانه زیر نه تر شین پورې دی چې د ډبل mesocarp او سپین او خورن endocarp لرونکی وي.
- هر کله چې pomelo له tangerine سره دوه رګه شي پس tangelo منځته راوړي.

Citrus grandis or *Citrus maxima*

- د ليمويي ميوو کښت او کرنه آسان او له ارزښته ډک کار دی البته په هغه صورت کي چي خاصه پاملرنه ورته وشي.

— د ليمويي ميوو د باغ په تاسيس کي لومړنی کار د نوعي له انتخاب نه عبارت دی.

- نوعه بايد چي مناسب اقليم ولري او خلک د هغي خوند ته غوره والی ورکړي.

— هغه ونه انتخاب کړي چي د مناسب ورتستياک لرونکی وي ترڅو چي د ونې مشخصاتو ته بهبود وبخښي.

— د نوعي (species)، په پام کي نيولو سره، دوهمه نوعه بنايي چي تر کراس گردې شيندني (cross-pollinate) پوري صورت ونيسي اگر چي دا عمل په اکثره نوعو د ليمويي ميوو کي عام نه دی.

— د ساحې انتخاب د ليمويي ميوو د باغ په تاسيس كې ډير زيات مهم دي.

— د ليمويي ميوو ونې مكمل لمر ته اړتيا لري، ولي د سويري په وړاندې هم يو څه تحمل كولى شي.

— خاوره بايد په بڼه توگه يې نم ويستل شوي وي.

» شگلنې خاورې (Sandy soils) پرلپسې سري وركولو او اوبو كولو ته اړتيا لري.

» كه چيري داسې وي چې باغ لوي تاسيس شي، پس د ونو تنې او وسايل په دي باغ كې په راتلونكې كار كوي، بايد چې په نظر كې ونيول شي.

» په هغه صورت كې چې د يوې ساحې نم ويستل معلوم نه وي، نو يو سوري په اندازه د ۱۵ سانتي مترو كنده كړي او هغه له اوبو نه پك كړئ.

» هغه خاوره چې د ونو د ځاى په ځاى كولو لپاره مناسبه وي پس د ۲۴ نه تر ۳۶ ساعتو په موده كې به اوبه كښ كړي. په هغه صورت كې چې له ۴۸ ساعتو نه زياتي اوبه كښ نه كړي پس د دي ساحې له انتخاب نه ډډه وكړئ.

— خاوره بايد چې د ۶ نه تر ۸ پوري pH پي ايچ ولري.

د ونې خښول مهمه وظیفه لري.

هرکله چې کرنه د ژمې په اخري کي صورت ونيسي بڼه پایله لري، حُکله ونې کولی شي چې د هوا د گرمیدو نه مخکې خپل حُان بڼه حُای په حُای کړي مخکې تردي چې اوږي راشي.

« دلیمویی میو د ونو ژور خښول د دي نبات په ژوندي پاتي کیدو کي ډیر اهمیت لري.

« اګر چې روتستاک (rootstock) تر یو اندازې پوري د ورسټیدو د ناروغۍ په وړاندې مقاومت لري ولي د هغې پورتنۍ برخې ډیري حساسي او ضرر موندونکي دي. که چیري د قلمي همبست ته د حُمکې په بڼکته برخه کي حُای ورکول شي پس ونه به د ریښي د ورسټیدو په ناروغۍ ککړه شي او له زنحُه به لاره شي.

- » ټول شنه علف او گياوي د کندي په چاپيره (چيرته چي ونه خبڼه شوې ده) د ۰،۹ نه تر ۱،۵ قطر په اندازې سره لری کړی.
- » سوری په اندازه د یو نیم یا څو ساحو چي ریښي اشغالوي کنده کړی.
- » په هغو شرایطو کي چي ځمکه لوڅه وي، پس ځمکه دي په هغې اندازې سره چي ریښي په کي هوار یزي، کنده شي ولي په هغه شرایطو کي چي ځمکه چمن ولري، خندق دي د ۲،۵ سانتی مترو نه کم له ریښو څخه ژور شي.

» ټول شنه علف او گياوي د کندی په چاپیره (چیرته چي ونه خبڼه شوي ده) د ۰،۹ نه تر ۱،۵ قطر په اندازي سره لری کړی.

» سوری په اندازه د یو نیم یا څو ساحو چي ریښي اشغالوي کنده کړی.

» په هغو شرایطو کي چي ځمکه لوڅه وي، پس ځمکه دي په هغې اندازي سره چي ریښي په کي هواريزي، کنده شي ولي په هغه شرایطو کي چي ځمکه چمن ولري، خندق دي د ۲،۵ سانتي مترو نه کم له ریښو څخه ژور شي.

» د ونې چارچاپيره حلقه جوړه كړئ ترڅو چي د ونې لپاره اوبه په اسانۍ وركول شي، تقريباً د ۱۳ نه تر ۱۶ سانتي مترو پوري لوړوالی او ۱۶ نه تر ۲۰ سانتي مترو پوري ډېوالی بايد ولري.

» د ونې چاپيره حلقه بايد نسبت د خبوني كندي ته كم پراخه وي.

» دا حلقه له اوبو څخه ډكه كړئ.

» هر كله چي لاندي لوري ته كښيني، بسايي دي ته اړتيا وي چي يوه اندازه خاوره كندي ته علاوه شي. ځكه خاوره خپل ځان ځای په ځای كوي.

د ليمويي ونې په چاپيره حلقه جوړه كړئ ترڅو چي
ځوانې ونې لپاره كافي اوبه شتون ولري.

— هغې ونې ته اوبه ورکول چې نور کرل شوي ډير مهم دي.

- له دي وروسته چې ونه وکرل شي، بايد په يوه اونۍ کي له دوه نه تر دري ځلو پوري اوبه ورکول شي.
- هر وخت چې ونې ته اوبه ورکول کيږي نوي کندي بايد ډکي کرل شي.
- » د وخت په تيريدو سره حلقه به له منځه لاړه شي دا حالت په دي گواهي ورکوي چې ونه قسماً ځای په ځای شوي.
- » له دي وروسته چې ونه ځای په ځای شوه پس ونه د اوبه شيندونکي پواسطه او د طبيعي باران پواسطه اوبه کيدلی شي.
- له دي وروسته چې خاوره وچه شي پس خاوره په هغې اندازې اوبه کړي ترڅو چې يو يا اضافه له يو اينچ نه اوبه خاوري ته داخلي شي.
- له گل ورکولو نه مخکې اوبه کول او د گل ورکولو په جريان کي اوبه ورکول د ميوي د بنکاره کيدو په وخت کي مهم دي، په لويو باغونو کي ليمويي ونو د اوبو کولو لپاره د (irrigation system) څخه استفاده صورت نيسي.

– سره يا ڪوڊ ورڪول د ليمويي ونو په ڪيفيت او حاصل ورڪولو ڪي ڊير اهميت لري

– همدا چي جوانه په پراخيدو پيل ڪوي سره ورڪول بايد پيل شي.

– خاوره تل ازماينت ڪري ترڅو چي معلومه شي چي ڪوم مواد يي ڪم ڏي.

– د لومري ڪال په جريان ڪي په هرو شپرو اونيو د نمو ڪي يو حلي سره چي د 8-8-8 بيلانس ولري ورڪري.

– هرڅومره چي ونه ڊير عمر لرونڪي وي په هماغي اندازي سره سري ورڪولو ته زياته اڀرتيا لري.

• هرزه گياوي چي له ځوانو ونو سره سيالي کوي لري کرل شي.

– د وني په چارچاپيره ټولي هرزه گياوي د څو فوتو په اندازه لري کري.

– هر څومره چي ونه نمو کوي په هماغي اندازې سره له گياوو نه خالي زون ته پراخوالی ورکوي.

– په ليمويي ونو کي ملچ کول نه سپارښت کيږي، دا ځکه چي ملچ د ورسټيدو سبب کيږي.

– **نوت:** پوښښ mulch (پاني، خشاک او نور چي د گياه د ساقې په شاوخوا کي پيري کيږي ترڅو چي يخ يي وه وهي رطوبت له لاسه ورنه کري).

● که چیر ونه کرل شوي وي او مخکې يي په لوبني کي نمو کړي وي (containerized) بايد چي د درستي نمو لپاره يي بناخونه پري شي.

– که چير ليمويي ونه لوڅي ريښي ولري پس د هغي د بناخ پري کولو په برخه کي دي خاص پاملرنه صورت ونيسي.

» د بناخونو لپاره بايد د دار بست قوي سيستم جوړ شي او هغه جواني چي د وني لاندې (waterspouts) يا بناخونو لاندې نمو کوي پري کرل شي.

— دحرارت درجه پرته له شک نه د لیمویی ونو (young citrus trees) په ژوند باندې ډیر تاثیر لري.

» لیمویی ونې د حاره او نیمه حاره منطقو ونې دي پس یخه هوا او یخونه ددې سبب کیږي چې د میوي کیفیت یې خراب کړي یا یې بنکته راوړي یا یې بیخي له منځه یوسي.

» د لیمویی ځوانو ونو لپاره د ساتنې غوره لاره د خاوري بانک (soil bank) دی.

» د خاوري بانک (soil bank) د خاوري له یوه عادي خرپشتي نه عبارت دی ترڅو تر ممکنه حده د لیمویی ځوانې ونې په چاپیره ډیری کړل شي. خرپشته یا ډیری باید کم تر کمه د بست (scaffold) تر لومړی لرگی پور جوړ شي.

» په هغه صورت کې چې یخبندان رامنځته کیږي د ونې پورتنی قسمت له منځه ځي په دې حالت کې کم تر کمه د ونې تنه او د بست (scaffold) لرگی لومړی بناخ په امن کې پاتې کیږي.

» مخکي له دي څخه چي ونه بانک بندي شي بايد د وني تنه په حشره وژونکو (insecticide) سره معامله شي.

» هر کله چي د خاوري ډيري له وني نه لري شو بايد له اختياط نه کار واخستل شي ترڅو چي د ځواني وني پوستکي ضرر ونه گوري دا ځکه چي دا ضرر د مختلفو ناروغيو د منځته راتلو سبب کيږي.

» د ډيري جوړل وخت غواړي او اضافي خاوري ته اړتيا لري چي البته په لويو باغونو کي د تطبيق وړ نه وي.

» په هغه صورت کي چي د حرارت درجه د يخبندان په اندازي سره يي توقع نه کيږي له څو حفاظتي تدبيرونو څخه کار نه اخستل کيږي.

• وروسته له دي څخه چي ونه خښه شوه، نو وروسته
مرحله د پاکيفيته ميوي په لاس راوړل دي.

— اوبه د هريو نبات په نمو کي ډير زيات اهميت لري، خصوصاً
د ليمويي ونو په برخه کي.

• ليمويي ونې بايد د نمو په فصل کي کم تر کمه پنځه سانتي متره اوبه
په يوه اونۍ کي په لاس راوړي.

• د نمو د فصل په پای کي يا د حاصل اخستلو وخت ته نژدې يوازي
۲،۵ سانتي متره اوپه په يوه اونۍ کي اړيتا ورته ليدل کيږي.

• د اوبو اندازه او مقدار همدارنگه د خاوري نوعې سره ارتباط لري.

— شگلني خاوري معمولاً زياتو اوبو ته اړتيا لري، په داسې حال کي چي کلی
خاوري د نسبتاً طولاني مودې لپاره اوبه په خپل ځان (hold water) کي
ساتي.

— هغه ونې چې د میوي ورکولو مرحلې ته رسېدلې وې نو نایتروجن ته په زیاتي اندازه سره اړتیا لري، ولې نه ډیر زیات حُکله چې ډیر زیات نایتروجن د دې سبب کيږي ترڅو چې ونه بناخ او پانې په بي دريغه ډول تولید کړي او په میوو باندې منفي اثر و غورځوي.

— که چیرې په سره کې د نایتروجن فیصدي له ۱۵ فیصدو نه کمه وي تقریباً ۰،۴۵ کیلوگرامه نایتروجن په هر ۲،۵۴ سانتي متره قطر د ونې تنې لپاره په یوه کال کې استعمالیږي.

— که چیرې بي فیصدي له ۲۰ فیصدو نه زیاته وي پس ۰،۳۴ کیلو گرامه یا له دې نه کمه د هر ۲،۵۴ سانتي متر قطر لرونکې ونې لپاره په یوه کال کې استعمال کړئ.

— سره یا کود په کال کې یو ځل استعمالیدلی شي، یوازې د جوانې له خلاصیدو نه مخکې.

» د سري یا کود استعمال څو ځلې هم صورت نیولی شي، مثلاً یو وار د جوانې د خلاصیدو په وخت کې یو ځل د میوي د بنکاره کیدو په وخت کې او یو ځل د حاصل اخستلو وخت ته نژدې.

● ليمويي وني بناخ
پري کولو ته اړتيا نه
لري.

— هغه بناخونه چي
ضرر مند شوي او
ناروغه وي لري يي
کړئ.

- اکثره ليمويي ونې (citrus trees) د يخبندان په وړاندې ډيري حساسي دي په هغه صورت كي چي د يخبندان توقع كيږي پس د ونې ساتنه ضروري ده.
- يو ميتود چي د ونې لاندې د ټولو گياوو لري كول او د ټولې ځمكې اوبه كول د يخبندان مخكې صورت نيسي.
- » مرطوبه ځمكه او لوڅه ځمكه نسبت وچي او د هرزه گياوو پواسطه پوښل شوي ځمكې ته غوره حرارت جذبوي.
- » دا پروسيجر مرسته كوي ترڅو چي شعاعوي حرارت توليد كړي او دځنيو ونو د يخبندان نه مخنيوی وكړي.

» بله طریقه داسې ده چې ونه د کم وزنه کمپلي پواسطه
یا هم د پلاستیک پواسطه پوښل کيږي.

» که چيري احياناً داسې تصميم ولری چې کمپل
مرطوبه کړی پس اطمینان حاصل کړی چې د کمپلي
وزن د ونې د ښاخونو د ماتیدو سبب نه شي.

» که چيري له پلاستیک نه کار اخستل کيږي پس
پلاستیک دي د ورځي له مخې لری کړی شي ترڅو
چې د حد زیات حرارت مخنیوی وشي او ونه له منځه
لاړه نه شي.

» دا ټول تدابیر باید په ماسپینین کې د ورځي له خوا
عملي کړل شي.

» انتقالی حرارت (گاز، اشتهوپ او نور) یو بله
لاره ده .

» د انتقال وړ حرارت د ونې لاندې یا د ونې په
منخ کې کافی حرارت منخته راوړي او له
یخبندان نه مخنیوی کوي.

» دا میتود د فوق العاده زیاتو مصارفو لپاره اړتیا
لري لکه تیل، گاز او نور.

- » د ليمويي ميوو په ډيرو لويو باغونو کي ډير عام ميتود شامل دي د اوبو په سيستم او گرد شيندونکي باندې.
- » گردپاش يا سم پاشونکي (Sprayers) له پورته لوري په ونه باندې اوبه شيندي.
- » دا ميتود بايد مخکي له دي څخه چي د حرارت درجه منفي دوه درجو د سانتي گريد ته لاړه شي په کار يوړل شي .
- » گرد پاش بايد چي په دوامداره توگه په کار يوړل شي تر دي چي د حرارت درجه په مصون شکل سره د يخبندان له نقطې نه پورته لاړه شي.
- » دا کرنلاره د دي سبب کيږي ترڅو چي په بناخونو باندې يا هم په کوچنيو اندامونو باندې (limbs) يخ کوم چي تشکيل شوي دي مات شي.
- » دا کرنلاره همدارنگه د ځمکي د بي حده اشباع (excess saturation) سبب کيږي او هم په باغ کي د دهکانانو د تيريدو په برخه کي ستونزی را ولاړوي.

• د ونو حاصل ورکول له نژدې څخه څارني او کتنې ته اړتيا لري.

- ليمويي ونې (Citrus trees) د دوهم کال په جريان کې ميوه توليدوي، اما عموماً دا ونې تر دريم کال پوري ميوه نه توليدوي.
- » پرته له شکه په هره اندازه چې د ونې جسم او سايز لوي شوي وي، په هماغې اندازې سره د توليد سطحه يې زياتوالی پيدا کوي.
- ليمويي ونې معمولاً څلور يا پنځه ځلي په يوه کال کې په جوش او هيجان (flushes) راځي چې دواړه جوش او خروش کې گل توليد او ميوه بنکاره کوي.
- ليمو (lemons) او کشمشک (limes) مستثنی دي چې کولی شي تقريباً په ټول کال کې گل ورکړي او ميوه بنکاره کړي .

» د ليمويي ميوو عامي وني له دري مختلفو مرحلو د ميوو تولو
څخه تيريري.

» لومړۍ مرحله له اويا نه تر اتيا فيصدو د گل له لويډلو نه
عبارت ده وروسته له غوټۍ کولو څخه وي.

» دوهمه لويډنه يا توليد هرکله چي ميوه خپلي اندازې ته
ورسيږي له هغې نه څو هفتي وروسته واقع کيږي.

» د توليدني دريمه مرحله د نمو د فصل په لومړيو کي واقع
کيږي، چي په دي مرحله کي ميوه نسبتاً لويه تقريباً د گلف
توپ (golf ball) په اندازه وي.

» مالته يا نوم لرونکي (Navel oranges) نارنج د اوږي په
منځنيو او د اوږي په اخرو کي يو ځل بيا هم توليدنه کوي.

» د ليمويي ميوو توليد يو نورمال امر دی چي له هغې نه
مخنيوی نه شی کيدلی

» د نیمه تل شنو ونو (semi-everbearing) په استثنا د لیمویی ونو اکثره نوعي د منی په فصل کي پوخوالی ته رسیري، په شمول د زیر پررنگ (mandarins)، تانجلو (tangelos)، دارابي (grapefruit) او اکثره نارنجان.

» د لیمویی ونو د ټولو میوو د شیري کیفیت د فصل په جریان او د هغې په موسم کي ښه کیري، پس په هره اندازه چي چي دا میوه په ونه باندي باقي پاتي شي په هماغې اندازې سره يي د عصاري کیفیت ښه کیري.

» لیمویی میوي عموماً په ونه کي ښه زیرمه کیدلی شي اګر چي یوه اندازه میوه له ونې څخه توئیري ولي دا کار د دي سبب کیري ترڅو چي د متباقي میوي اندازه او سایز لوی شي.

» ښايي چي ځني وختونه لیمویی میوي د ونې په پورتنی برخه کي وچي شي چي داسې میوي دا قبلوي چي لري کرل شي.

بیا کتنه / لنڊیز

- د لیمویی میوو (citrus fruits) د تاریخچې او نوعو په برخه کې بحث وکړئ.
- د لیمویی میوو تولید په نړیواله سطحه تشریح او روښانه کړئ.
- د لیمویی نباتاتو نوعي معلومي او مشخصي کړئ.
- د لیمویی ونو ځای په ځای کول.
- د لیمویی ونو څارنه او ساتنه (citrus).